

GÖRÜŞ

UKRAYNA SAVAŞININ YENİ SAFHASI: KURSK TAARRUZU

Mehmet Çağatay Güler

15.08.2024

Milli İstihbarat Akademisi

UKRAYNA SAVAŞININ YENİ SAFHASI: KURSK TAARRUZU

► Mehmet Çağatay Güler

Millî İstihbarat Akademisi / Araştırma Görevlisi

Rusya-Ukrayna Savaşı'nda iki buçuk yılı geride bıraktık. Bu süre zarfında iki tarafın da orduları, ortaya çıkan yeni koşullara ve süregelen belirsizliklere adapte olmaya başlamış ve durumsal farkındalıklarını artırmaya gayret göstermiştir. Tabiatıyla tarafların savaşma biçimlerinden, uyguladıkları taktik ve stratejiye değin pek çok konuda değişim ve dönüşüm meydana gelmiştir. Öyle ki savaşın ilk safhasında Rusya'nın operatif seviyedeki başarısızlıklarının¹ nasıl stratejik kayıplara ve geri çekilmelere² dönüştüğünü değerlendirirken son 9 aydır Donetsk ve Luhansk'taki saha kazanımlarına dikkat çekiyoruz. Keza savaşın ilk zamanlarında Rusya Silahlı Kuvvetlerinin Kiev'i kuşatma harekâtını müşahade ederken bugün gelinen son noktada, Ukrayna Silahlı Kuvvetlerinin Rus topraklarında icra etmeye başladığı Kursk Taarruzu'na tanıklık ediyoruz.

6 Ağustos 2024 tarihinde başlayan söz konusu taarruz, filhakika Ukrayna savaşındaki diğer cephelerden ve savaşın sıklet merkezi hâline gelen Donbas'ta vuku bulan çatışmalardan bağımsız düşünülemez. Ayrıca Ukrayna'nın Rus topraklarına yönelik en kapsamlı, en mekanize ve en seferber biçimde icra ettiği harekât olması hasebiyle de savaşın yeni bir safhasını teşkil ettiğini de tartışabiliriz.

¹ Taktik Tabur Gruplarındaki düzensizlik, lojistik hattının güvenliğinin sağlanamaması ve ikmalin sekteye uğraması, komuta ve kontrol eksenindeki problemler, bilgi ve iletişim eksikliği, tecrübesiz ve eğitimsiz askerlerden istifade edilmesi; piyadesiz tanklarla, keşif ekipleriyle ve karadan savunmasız hava indirme birlikleriyle harekâtların icra edilmesi.

² Bu kapsamdaki ampirik kanıtlar: Rusya Silahlı Kuvvetlerinin Kiev, Çernihiv, Sumi, Harkov bölgelerinden ve Herson şehir merkezinden geri çekilmek zorunda kalması.

Moskova yönetimi özellikle son dönemde savunma sanayisinden daha etkin bir biçimde istifade etmeye başlamış ve bu kapsamdaki imalatını savaş sahasına entegre etmiştir.

Kiev'in son derece kısıtlı imkân ve kabiliyetlerini savunma hattına angaje etmek yerine taarruzda istimal etmesi, bahse konu safhaya dair pek çok soruyu da beraberinde getirmektedir. Bu doğrultuda öne çıkan sorular da bu yazının kapsamını oluşturmaktadır. İlk olarak Ukrayna ordusunu bu seçeneğe yönlendiren faktörler nelerdir? İkinci olarak bu taarruzun taraflar açısından mahiyeti nedir? Üçüncüsü, belki de en önemli ve muğlak olanı, Kursk'a yönelik taarruzun operatif ve stratejik seviyedeki hedeflerinin ne olduğudur. Dördüncüsü ve bir önceki sorunun asli bağımsız değişkeni, Rusya'nın bu taarruza nasıl mukabele edeceğidir. Son olarak bu çerçevede hangi senaryoların ortaya çıkabileceğinin de dikkatle değerlendirilmesi ve bunu yaparken de haiz olunan bilginin son derece kısıtlı olduğunun göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Arka Planı

Ukrayna Silahlı Kuvvetleri en az 9 aydır askerî personel sıkıntısı yaşamaktadır. Ukrayna Devlet Başkanı Volodimir Zelenskiy, söz konusu sıkıntıyı çözebilme gayesiyle 16 Nisan 2024 tarihinde seferberliğin sıkılaştırılmasını öngören yasaı imzalamış, akabinde 8 Mayıs 2024 tarihinde sıkıyönetimin ve seferberliğin uzatılmasını kararlaştıran yasa tasarısı Parlamentonun (Verkhovna Rada) da cevaz vermesiyle onaylanmıştır. Kâğıt üzerinde yüz binlerce Ukraynalının orduya katılabilmesi mümkün kılınsa da personel eksikliğini çözüme noktasında beklentiler karşılanamamıştır. Bunun iki temel sebebi bulunmaktadır: İlki, halkın silah altına alınma noktasındaki direnci, ikincisi ise ilgili eğitimden yoksun olmaları. Bu durum, seferberlik noktasında ciddi kısıtlar doğurmaktadır. Zira silah altına alınmalarını müteakip ilgili eğitimi tamamlayarak sahaya entegre olabilmeleri 6 ila 12 ay kadar sürmektedir. Bu çerçevede, teyit edilmeye muhtaç Rusya Savunma Bakanlığının verilerine bakarsak Ukrayna ordusu yalnızca temmuz ayında günlük 2.000 kadar askerî personel kaybetmiştir. Buna karşılık açık kaynağa yansıyan tahminlere göre Ukrayna'nın mayıs ayından bu yana günlük silah altına aldığı personel sayısı 1.000 kadardır. Hâlihazırda cephede uzun müddettir savaşan askerlerin yıpranma payını da düşünürsek Ukrayna ordusunun gark olduğu personel krizi daha iyi idrak edilebilir.

Personel eksikliğine ek olarak silah ve mühimmat noktasında da Ukrayna'nın imkânları Rusya'ya kıyasla son derece kısıtlıdır. Moskova yönetimi özellikle son dönemde savunma sanayisinden daha etkin bir biçimde istifade etmeye başlamış ve bu kapsamdaki imalatını savaş sahasına entegre etmiştir. Öte yandan Kiev'in, seferberlik kapsamında askere alınan personeli muharebe sahasına entegre etmesi nasıl vakit alıyorsa

Batı'dan gelen askerî yardımları da sahaya entegre etmesi ciddi vakit almaktadır. Bu nedenle Ukrayna ordusu, nisan-haziran arası dönemde cephe hattında sıkıntılar yaşamış, Rusya Silahlı Kuvvetlerinin ilerlemesini durduramamıştır. Müteakiben gelen askerî yardımların etkisini göstermeye başlamasıyla ateş gücü üstünlüğü 1/10 civarından 1/5 dolaylarına düşürülmüştür. Lakin bu durum, Rusya'nın doğu cephesini teşkil eden Donetsk ve Luhansk'taki momentumunu kıramamıştır. Hatta Rusya, Ukrayna savunma hattının direncini kırmak ve zaten kısıtlı olan askerî personelin bölünmesi ile kazanımlarını hızlandırmak için Harkiv cephesini yeniden hareketlendirmiştir.

Hülasa, Moskova silah ve mühimmat üretimi noktasında ciddi bir kapasiteye ulaşmış; söz konusu üretimi ve silah altına alınan personeli ivedi bir şekilde sahaya entegre eden, kapsamlı bir sistem dizayn etmiştir. Bu sayede hem askerî kayıpları daha kolay ikame edebilmekte hem de silah ve mühimmat ihtiyacını daha hızlı karşılayabilmektedir. İmkân ve kabiliyetlerde haiz olunan üstünlük ile beraber Rus kuvvetleri; İvanivka, Serhiivka, Toretsk, Niu-York ve Çasiv Yar'da önemli kazanımlar elde etmektedir. Bilhassa da Çasiv Yar ve Toretsk'teki ilerlemeler son derece kritiktir. Aynı şekilde Kupyansk ekseninde ve Spirne hattında da Rus ordusu önemli mevziler kazanmaktadır. Bu kapsamda Rusya Silahlı Kuvvetleri uzun süredir inisiyatif elinde bulundurmakta, momentumunu muhafaza etmekte, doğu cephesindeki saha kazanımlarını tahkim etmekte ve Donbas'ın tamamıyla kontrol edilmesini öngören siyasi hedefi doğrultusunda hareket etmektedir. Ukrayna güçleri genel olarak hem Donetsk'in hem de Luhansk'ın savunulmasında zorluk yaşamakta ve telafisi güç askerî kayıplar vermektedir. Zira personelin ikamesi; silah ve mühimmatın ikamesi gibi dış yardım veya satın almayla çözülebilecek bir husus değildir. Bu gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda Ukrayna ordusunun neden karşı taarruz seçeneğine yönlendiği anlaşılabilir.

Kursk Taarruzu'nun Mahiyeti

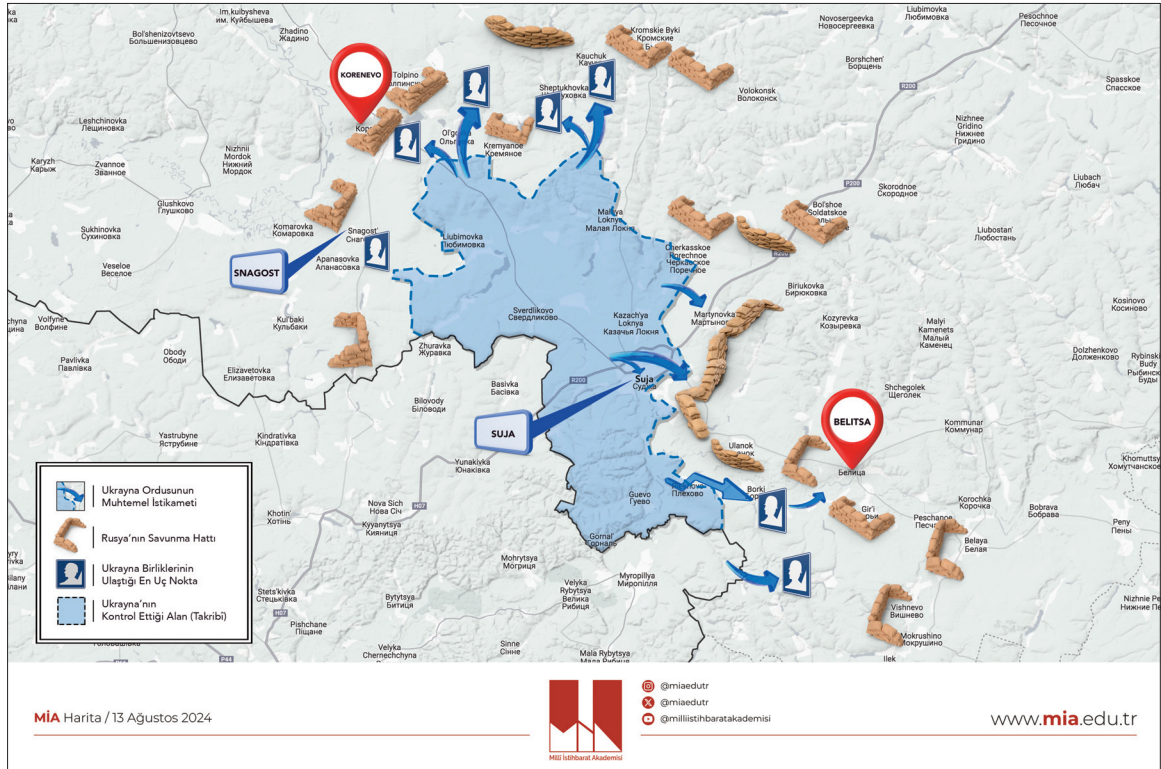
Ukrayna Silahlı Kuvvetleri, 6 Ağustos 2024 tarihinde en az iki tugay büyüklüğünde bir unsur ile Rusya'nın Kursk Bölgesi'ne (oblast) bir karşı taarruz başlatmıştır.³ Kiev'in bölgede istimal ettiği askerler arasında 82. Hava İndirme Tugayına ve 22. Mekanize Piyade Tugayına ait unsurların olduğu açık kaynak bilgilerince doğrulanmaktadır. İlk aşamada Ukrayna

Ukrayna'nın icra ettiği bu harekâtın; Rusya topraklarına yönelik en seferber, en kapsamlı ve en mekanize taarruz olduğu teyit edilmektedir.

³ Bölgeye sevk edilmiş en az 10 veya 11 tabur olduğu Telegram hesaplarınca ifade edilmektedir. Doğruluğu resmi makamlarca teyit edilmeye muhtaç bilgiler olmakla beraber, savaş sahasında bu bilgilerin onaylanması oldukça güçtür. 10 veya 11 taburun bölgede operatif olduğu doğru ise Ukrayna'nın iki tugaydan fazla bir unsuru Kursk'a konuşlandığı söylenebilir.

birlikleri, Sumi Bölgesi'nden geçip kuzeybatıya yönelerek Rusya'nın Kursk Bölgesi'ne bağlı Nikolayev-Darino ve Oleşniya istikametine doğru ilerlemiştir. Bu alanlarda ciddi bir mukabele görmeyen Ukrayna ordusu, bölgede mukim Rus ordusuna ve sınır muhafızlarına ait unsurları hedef almıştır. Rusya tarafından beklenmeyen bir taarruz olması hasebiyle, sürpriz faktörünün de etkisiyle Ukrayna güçlerinin Lubimovka ve Suja istikametinde ilerleyerek birinci günün sonunda yaklaşık 10 yerleşim yerinin kontrolünü sağladığı ve takribi 10 kilometrelik bir derinliğe ulaştığı uydu görüntüleri ile tasdik edilebilmektedir. Yedinci günün sonunda ise ulaşılan derinliğin 30 kilometreye çıktığı ve Ukrayna ordusunun ek olarak Malaya Lokniya, Korenevo ve Snagost köylerine doğru yöneldiği müşahade edilmektedir. Bu bilgiler ışığında Ukrayna'nın icra ettiği bu harekâtın; Rusya topraklarına yönelik en seferber, en kapsamlı ve en mekanize taarruz olduğu teyit edilmektedir.

Harita 1: Kursk Taarruzu'ndaki Son Durum ve Muhtemel İstikametler

Öte yandan Rusya Savunma Bakanlığından yapılan açıklamada, Ukrayna Silahlı Kuvvetlerinin Kursk Bölgesi'ndeki çatışmaların başlamasından bu yana toplam 2.030 asker, 35 tank, 31 zırhlı personel taşıyıcı, 18 piyade muharebe aracı ve 179 diğer zırhlı muharebe aracını kaybettiği belirtilmektedir. Bu kayıplar doğru ise bölgedeki unsurların en az beşte biri kaybedilmiş demektir. Bu rakamların doğruluğu tartışmaya açık olmakla beraber Ukrayna'nın bölgede icra ettiği harekâtın mahiyetini gösterme noktasında önem arz etmektedir. Rusya Savunma Bakanlığı ayrıca Ukrayna zırhlı birliklerinin Obşii Kolodez, Snagost, Kauçuk, Alekseyevski, Suja ve Korenevski yerleşim birimlerine yönelik sızma girişimlerinin de bulunduğunu ve tümünün Rusya Silahlı Kuvvetleri tarafından engellendiğini

açıklamıştır. Ukrayna ordusunun aynı anda muhtelif istikametlerde bahse konu girişimlerde bulunabilmesi kayda değer olmakla beraber bu girişimlerin bertaraf edilip edilmediği hususu teyide muhtaçtır.

Operatif ve Stratejik Hedefler

Ukrayna'nın hâlihazırda kısıtlı imkânlarla sahipken Rus topraklarına yönelik bir taarruza girişmesinin ardındaki hedefler henüz oldukça muğlaktır. Zira harekâtın selameti açısından söz konusu bilgiler mahrem olarak görülmektedir. Mevcut ahvalden yola çıkarak tahminlerde bulunabilmek için de oldukça erken bir safhadayız. Lakin taarruza giden süreçten ve muharebelerdeki son durumdan yola çıkarak bazı tahminlerde bulunmak mümkündür.

İlk olarak Ukrayna ordusunun operatif seviyedeki muhtemel hedeflerine dair bir değerlendirme yapacak olursak en makul görünen hedefin, Donetsk ve Luhansk bölgelerinde konuşlu Rus kuvvetlerini bölerek bilhassa da Kupyansk, Çasiv Yar ve Toretsk eksenindeki baskıyı azaltmak olduğunu söyleyebiliriz. Rus ordusu son dönemde bu bölgelere yoğun saldırılar gerçekleştirmekte ve önemli ilerlemeler katetmektedir. Bu bölgelerden Kursk'a asker kaydırıldığı takdirde Kiev için önemli bir operasyonel kazanım olabilir. Nitekim Rusya Silahlı Kuvvetlerinin de asker kaynağı ve olanakları sınırsız değildir. Kendi topraklarına yönelik kapsamlı bir taarruzu savunabilmek için süregelen cephelerden kuvvet kaydırması veyahut bu bölgelerde kullanmayı planladığı rezerv unsurları Kursk'a yönlendirmesi gerekebilir.

İnfoğrafik 1: Kursk Taarruzu'nun Muhtemel Operatif ve Stratejik Hedefleri

---

İkinci olarak bu taarruz ile beraber stratejik düzlemde bazı hedefler öne çıkmakta, diğer bir ifadeyle alternatiflerinden daha olası görünmektedir. Birincisi, uzun bir müddettir Rusya lehine olan momentumu kırmak ve kısıtlı da olsa inisiyatifi ele geçirmek. İkincisi, cephede uzun süredir savaşan askerî personelin ve daha da ötesinde halkın moralini yükseltmek. Mevzubahis savaş olduğunda moral, ölçülmesi zor olduğu kadar etkili de bir faktördür. Üçüncüsü, elde edilen bölgeleri ilerleyen dönemde -belki de ateşkes zamanında- pazarlık aracı olarak kullanmak. Bu noktada Ukrayna'nın Kursk'ta kontrol ettiği bölgeyi, Rusya'nın son dönemde Harkiv'de kontrol altına aldığı bölge ile takas etmesi öne çıkan bir ihtimaldir. Böyle bir pazarlığın mahiyetini fiilî olarak Ukrayna'nın Kursk'ta kontrol edebildiği alanın niteliği belirleyecektir. Buna bağlı olarak Kiev'in beklentileri pek tabii Harkiv'in de ötesine geçebilir.

Rusya'nın Yanıtı ve Olası Senaryolar

Moskova yönetimi ilk aşamada Kursk'ta federal seviyede acil durum ilan etmiştir. Kursk Bölgesi'nin Vali Yardımcısı Vekili Andrey Belostotski, bölgede mukim 3.000⁴ kişinin tahliye edildiğini açıklamıştır. Akabinde Rusya; Bryansk, Belgorod ve Kursk bölgelerinde terörle mücadele operasyonu başlatmıştır. Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, 12 Ağustos 2024 tarihinde söz konusu operasyonun nasıl icra edileceğine dair bir toplantı düzenlemiştir. Bu toplantıda Savunma Bakanlığının temel amacının; Ukrayna kuvvetlerini Rus topraklarından çekilmeye zorlamak olduğunu, Federal Güvenlik Servisinin (FSB) Ulusal Muhafızlarla (Rosgvardiya) beraber çalışarak sabotaj ve keşif unsurlarına karşı koyması ve dahi sınır güvenliğini sağlaması gerektiğini söylemiştir.

Bahse konu operasyon ilanı ve akabinde icra edilen toplantı, Rusya'nın Ukrayna'nın taarruzuna kapsamlı ve koordine bir biçimde mukabele etmeyi planladığını göstermektedir. Lakin bu koordinasyon, telaffuz edildiği kadar kolay olmayabilir. Zira bu yaklaşım, görev karmaşası ve komuta-kontrol problemlerini beraberinde getirebilir. Komuta-kontrol karmaşası yaşanan bir senaryoda, karşı tarafın da düzenli ordu ile taarruz ettiğini düşünürsek denklem Rusya'nın aleyhine şekillenebilir. Böyle bir ihtimalde Ukrayna, planladığı ölçüde inisiyatifi ele geçirebilir, moral yükseltebilir ve rüzgârı hedeflediği oranda tersine çevirebilir.

Diğer bir senaryoda, Rusya'nın koordine ve etkin bir şekilde karşılık verdiği ihtimalde, Donetsk ve Luhansk'ta kullanılması planlanan rezerv unsurların Kursk'a kaydırılmasına kesin gözüyle bakabiliriz. Aksi hâlde Rusya Savunma Bakanlığı, Moskova Askerî Bölgesi'ne bağlı bu alanda kullanacak yeterli askeri bulmakta güçlük çekebilir. Ancak bu senaryoda, Rusya'nın Ukrayna sahasında ne kadar momentum kaybedeceği tartışmalıdır. Bu durumda Ukrayna'nın elde edebileceği stratejik hedefler belirsiz görünmektedir.

Üçüncü olarak Rusya'nın hem rezerv unsurlarını hem de Donetsk ve Luhansk'ta aktif olarak kullandığı kuvvetlerini Kursk'a kaydırdığı senaryoya bakalım. Bu takdirde Rusya uzun süredir muhafaza ettiği momentumu kaybedebilir, Ukrayna'nın cephe hattında bulunan savunma güçleri üzerindeki baskı

---

⁴ 13 Ağustos 2024 itibarıyla tahliye edilen kişi sayısı 121.000'e ulaşmıştır.

önemli oranda azalabilir, moral yükselebilir ve Kiev hedeflediği seviyede inisiyatifi ele geçirebilir.

Her üç senaryoda da Ukrayna'nın Kursk'ta ne kadar ve nasıl tutunacağı; bunu yaparken de karşılıklı kayıpların hangi ölçüde olacağı son derece belirleyici olacaktır. Ukrayna, bulunduğu bölgedeki savunma hattını güçlendirmeyip daha da derine girmeyi denerse derinliklerde kaybolabilir. Nitekim Ukrayna ordusunun söz konusu taarruzu sürdürürebilmek için ikmal ve lojistik hattını nasıl oluşturacağı belli değildir. Dahası Ukrayna, silah ve personel eksikliği yaşarken kendi iradesi ile savunma kuvveti olarak istifade edilebilecek unsurları hem taarruz için bölmekte hem de görece daha kolay hedef hâline getirmektedir. Ukrayna'nın bölgedeki kuvvetini büyük ölçüde kaybettiği, Rusya'nın kısa sürede ve görece az kayıpla taarruzu bastıracağı herhangi bir senaryo; bölgeye kaydırılacak unsurlardan veya diğer problemlerden bağımsız olarak Kiev için zararlı neticelenebilir. Nihayetinde işbu harekât, Ukrayna için bir stratejik kazançtan ziyade net bir stratejik kayba hatta bozguna dönüşebilir.

İkinci senaryoda, Ukrayna hâlihazırda kontrol altına aldığı bölgede savunma hattı teşkil edip bu hattı daha da derinleştirme yoluna gidebilir. Bu senaryoda da Kiev için yine ikmal ve lojistik belirleyici olacaktır. Bu takdirde Rusya'nın bölgeye kaydıracağı unsurlar da önem arz edecektir. Yalnızca iç güvenlik unsurları ve rezerv kuvvetlerle bu harekât bastırılabilir ise yukarıda tasvir ettiğim ikinci senaryo hayata geçebilir. Lakin bu taarruz bahse konu unsurlarla bastırılmaz ve Ukrayna sahasında aktif kullanılan kuvvetlerin kaydırılması gerekirse üçüncü senaryo gerçekleşebilir.

Üçüncü ve son durumda, Ukrayna gösterdiği başarının akabinde bölgedeki unsurlarını sağ salım bir şekilde geri çekme yoluna gidebilir. Bu takdirde minimum kayıp ile Rusya'da kimsenin güvende olmadığını ve kendi muharebe yeteneklerini göstermiş olacaktır. Dahası ikmal ve lojistik problemleri, bu denklemde belirleyici olmayacaktır. Lakin bu senaryoda, söz konusu çekilmenin ne zaman gerçekleştirileceği ve Rusya'nın kuvvet kaydırmasına gerek kalıp kalmayacağı önem arz etmektedir. Buna bağlı olarak yukarıda tasvir ettiğim hangi senaryonun ve stratejik hedeflerin gerçekleşebileceğini değerlendirebiliriz. Ancak bunlardan bağımsız olarak bu senaryoda; Rusya'nın da yenilebilir olduğunu, zayıf karnının olabildiğini ve hatta güvende olamayabileceğini gösterebilmek başlı başına moral faktörünü etkileyebilir.

Ukrayna, bulunduğu bölgedeki savunma hattını güçlendirmeyip daha da derine girmeyi denerse derinliklerde kaybolabilir. Nitekim Ukrayna ordusunun söz konusu taarruzu sürdürürebilmek için ikmal ve lojistik hattını nasıl oluşturacağı belli değildir.

- Bu yayındaki görüşler tamamen yazarına aittir ve resmî bir kurum görüşünü ya da politikasını yansıtmayabilir.
- Bu çalışmaya ait içeriğin telif hakları Millî İstihbarat Akademisine ait olup 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz.

**UKRAYNA SAVAŞININ
YENİ SAFHASI:**

KURSK TAARRUZU

15.08.2024